

Norske rettspsykiatriske erklæringer 1930-53.

Noen kritiske merknader

av overlege PER ANCHERSEN.

I Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 1959:47:III:pp 231—239 har Vilhelm Aubert og Thomas Mathiesen gjort rede for en gjennomgåelse av kartotekkortene i Den Rettsmedisinske Kommissjons arkiv for årene 1930—1953.

I året 1930—31 ble det observert 140 førstegangsforbrytere og 60 tidligere straffede, tilsammen 200 observasjoner. I 1952—53 var tallene 251 og 271, tilsammen 522.

I de rettspsykiatriske diagnoser har forff. påvist en jevn nedgang av de funksjonelle sinnslidelser, fra ca. 35 % i 1930—31 til ca. 7 % i 1952—53, samt en viss stigning i psykopatdiagnosen fra ca. 18 % til ca. 45 %.

I sammenheng med dette konstaterer forff. at de rettspsykiatriske konklusjoner: „mangelfullt utviklede og varig svekkede sjelsevner“ har steget fra 24 % i 1930—31 til 80 % for 1952—53.

De peker med rette på at den prosentvise nedgang i sinnssykekonklusjonene uten noen tilsvarende nedgang i de absolutte tall kan henge sammen med den sterke stigning av det totale antall observasjoner.

Imidlertid finner de et fall i det absolutte antall sinnssykekonklusjoner.

„Og dette må vel i alle fall kunne forklares ved en endring i rettspsykiaternes egne vurderinger, mot større varsomhet med å bruke sinnssykdomsetiketten, og mot større preferanse for betegnelsen mangelfullt utviklede og varig svekkede sjelsevner. Sammenhengen med utviklingen for diagnosene er nokså tydelig. Som vi så har psykopatidiagnosen vunnet terreng på bekostning av de funksjonelle sinnslidelser.“ (uthevet av meg).

Disse forklaringer er etter min oppfatning neppe holdbare og kan skyldes en mangelfull analyse av de faktiske forhold.

Ved utvelgelsen av klientelet til de rettspsykiatriske observasjoner har tendensen i alle disse årene vært klar. Det har først og fremst vært spørsmål om å undersøke de lovovertredere hvor man har mistanke om foreliggende sinnssykdom.

Dette tall pr. år vil vel være en funksjon av det samlede antall lovovertredere hvert år.

Det er grunn til å anta at forekomsten av de funksjonelle sinnslidelser i befolkningen er noenlunde konstant.

På den annen side må det tas i betraktning at det i ikke få

tilfeller unnlates å reise straffesak med judisiell observasjon mot formodede sinnssyke, i det spørsmålet om sinnssykdom søkes avgjort ved administrativ observasjon. Etter min erfaring er denne tendens noe stigende.

Det er også en mulighet for at vår sinnssykeomsorg har fått bedre oversikt og kontroll med en del av sitt klientel i de senere år, slik at antallet sinnssyke ute i samfunnet har gått noe tilbake.

Disse forhold kan også bidra til å forklare den reelle nedgang i antallet av sinnssykekonklusjoner.

Stigningen av psykopatidiagnosene og de dermed sammenhengende konklusjoner: „Mangelfullt utviklede og varig svekkede sjelsevner“ kan naturlig forklares på bakgrunn av den sterke økning av det samlede antall observasjoner.

Økning av observasjonsantallet kan neppe ha noe med psykiaternes innstilling å gjøre. Det er vel påtalemyndigheten som i større utstrekning ønsker å gjøre bruk av sikringsmessige (og behandlingsmessige) tiltak.

Det er da også først og fremst tidligere straffede eiendomsforbrytere som utgjør hovedmengden av stigningen i observandenes antall.

Klinisk og rettspsykiatrisk erfaring har vist at eiendomsforbrytelser av denne art det her er tale om først og fremst er „psykopatenes“ forbrytelser — ikke de sinnssykes.

Den sterke stigning av konklusjonen „mangelfullt utviklede og varig svekkede sjelsevner“ kan naturlig forklares på bakgrunn av det utvalg av observander som i de senere år kommer til rettspsykiatriske undersøkelser.

Jeg antar ikke at det på grunnlag av Auberts og Mathiesens undersøkelser er berettiget å trekke noen som helst slutninger om „tendensen i rettspsykiaternes egne vurderinger“.

På ett punkt kan det nok tenkes å ha foregått en diagnostisk forskyvning. Det gjelder personer med paranoiske reaksjoner. De ble muligens tidligere erklært sinnssyke, mens de nå vanligvis oppfattes som personer med mangelfullt utviklede eller varig svekkede sjelsevner.

Men deres antall er så lite at de neppe har influert på denne statistiske undersøkelse.

Per Anchersen.

*

Svar til ovenstående.

De faktorer som overlege Per Anchersen trekker fram som forklaring på sinnssyke-konklusjonens synkende tendens i norske rettspsykiatriske erklæringer (rapportert i vår artikkel „Rettspsykiatriske erklæringer 1930—1953“, *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, 3. hefte, 1959, s. 231—239) er utvilsomt vik-